

Redactare: Mugur Butuza, Mihai Liță

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Corectură: Dușa Udrea-Boborel

Design copertă: Laurențiu Midvichi

Pregătire de tipar: Marius Badea

Ilustrația copertei: Pixel-Shot/shutterstock.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAUDE, PATRICK

Rugați-vă neincetat : enciclopedie a invocației și rugăciunii

în tradițiile spirituale ale lumii / Patrick Laude ; trad. din lb. franceză și engleză și note: Mihai Liță. - Pitești : Paralela 45, 2023

ISBN 978-973-47-3969-1

I. Liță, Mihai (trad. ; note)

2

Prier sans cesse. La Voie spirituelle de l'Invocation dans les religions

Patrick Laude

Copyright © World Wisdom P.O. Box 2682 Bloomington, IN 47402, USA

www.worldwisdom.com

Copyright © Editura Paralela 45, 2023

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

PATRICK LAUDE

RUGAȚI-VĂ NEÎNCETAT

Enciclopedie a invocației și rugăciunii
în tradițiile spirituale ale lumii

Traducere din limbile franceză și engleză și note de
Mihai Liță

Editura Paralela 45

CUPRINS

<i>Introducere</i>	11
--------------------------	----

Partea I. TEXTE FUNDAMENTALE

Cel ce se gândește mereu la Mine – <i>Bhagavad Gītā</i>	27
Voi repeta Numele tău – Caitanya	29
Recită Numele Domnului – Kabīr	31
Sunt fascinată de numele Tău – Mirābāī	33
Mângâiere în această lume și în următoarea – Tulsidās.....	36
Slăviți numele domnului Amitābha – <i>Sukhāvativyūha Sūtra</i>	38
<i>Buddha</i> al Luminii Infinite – Hōnen	40
Refugiul în practicile corecte – Hōnen	43
Citate de pe calea Pământului Pur – Shinran	56
Sfântul își rostește Numele – <i>Sefer ha-Zohar</i>	61
Lumina intelectului – Abraham Abulafia.....	63
Problema profeției – Abraham Abulafia	68
Contemplarea literelor – Rabinul Isaac de Akko.....	71
Urcarea scării – Rabinul Isaac de Akko.....	72
<i>Filocalia</i>	73
Rugăciunea lăuntrică neîncetată – <i>Pelerinul rus</i>	80
Alungă orice fel de gând – <i>Norul necunoașterii</i>	89
Predică în Duminica Floriilor – Sf. Bernardin din Siena.....	93
Admirabilul Nume mai presus de toate numele – Sf. Jean Eudes.....	97
Taina momentului prezent – Jean-Pierre de Caussade.....	99
<i>Dhikr</i> (definiție și considerații) – Ibn ‘Aṭā’ Allāh al-Iskandarī	102
Cheia realizării spirituale – Ibn ‘Aṭā’ Allāh Al-Iskandarī	111
<i>Dhikr</i> – Al-Qushayrī	124
Rūmī	132

Partea a II-a. ESEURI DOCTRINARE CONTEMPORANE

Moduri de rugăciune – Frithjof Schuon.....	139
Comuniune și invocatie – Frithjof Schuon.....	143
Numele lui Amitābha – Frithjof Schuon.....	150
Ritualuri – Titus Burckhardt.....	153
Metoda – Martin Lings.....	159
Marele Nume al lui Dumnezeu – Leo Schaya.....	164
<i>Nembutsu</i> ca reamintire – Marco Pallis.....	181
Învățăturile budismului Shin – D.T. Suzuki.....	202
Despre utilizarea practică a Rugăciunii lui Iisus – Arhim. Lev Gillet.....	212
Doctrina vibrației – Mark Dyczkowski.....	225
Inima ca mantra – Paul Eduardo Muller-Ortega.....	230
Puterea Numelui – Mitropolitul Kallistos Ware.....	241
Unele <i>dhikr</i> importante – Mir Valiuddin.....	245
Învățăturile spirituale ale Profetului – Tayeb Chouïref.....	255

Partea a III-a. MĂRTURII CONTEMPORANE

Mă rog și mă gândesc mereu la Dumnezeu – Thomas Yellowtail.....	263
Roagă-te lui Dumnezeu cu o inimă plină de aspirație – Śrī Ramakrishna.....	265
Repetarea constantă a Numelui divin – Swami Ramdas.....	268
Rugăciunea – Mahatma Gandhi.....	272
<i>Japa sādhanā</i> – Vandana Mataji.....	274
<i>Advaita</i> și <i>japa</i> – Ramana Maharshi.....	276
<i>Japa yoga</i> – Swami Shivananda Saraswati.....	279
Rugăciunea Numelui – Swami Abhishiktananda (Henri Le Saux).....	290
Augustin Ichiro – Ichiro Okumura.....	299
Rostiri despre <i>tariki</i> – Gōjun Shichiri.....	306
<i>Namo Amitufo</i> – Gao Xingjian.....	319
Respirație și ritm în rugăciunea creștină și budistă – William Johnston.....	326
Actul neîncetat de iubire al sorei Maria Consolata – Pr. Lorenzo Sales.....	330

Tratat despre invocarea Numelui divin – Shaykh Aḥmad Al-‘Alawī	349
Iubirea pentru practicile religioase – Simone Weil	364
<i>Glosar</i>	366
<i>Mulțumiri</i>	370

EDITURA PARALELA 45

„Cei care cred în Dumnezeu și în Ziua de Apoi, săvârșind fapte bune – fie ei evrei, nazareeni, sabeeni – își vor afla răsplata la Domnul lor; acolo nu vor fi încercați de teamă și nu se vor mâhni.“

(*Coran*, 2.62)¹

„Noi te-am trimis cu Adevărul ca vestitor și predicator, căci nu este nicio adunare la care să nu fi venit un predicator...”

(*Coran*, 35.24)

„Noi am făcut o pravilă fiecărei adunări. Așadar, ei s-o urmeze...”

(*Coran*, 22.67).

„Mergi și caută știință, chiar și până în China.”

(*Hadīth, Kashf al-Khafā*, 1.54)

¹ Pentru traducerea din Coran am folosit ediția *Coranul*, trad. din lb. arabă, introd. și note: George Grigore, ed. a V-a, București, editura Herald, 2018. Pe tot parcursul lucrării, toate notele la care nu se face o altă precizare îi aparțin traducătorului român. Atunci când o notă conține și intervenția traducătorului român, alături de cea a autorului (Patrick Laude) sau a editorului francez, intervenția va fi marcată cu (*N. tr.*).

Introducere

Este recunoscut pe scară largă în toate mediile religioase că nu există nimic mai important decât rugăciunea, întrucât ea implică o relație directă între Divin și om. Nimic nu poate fi considerat mai necesar din punct de vedere spiritual decât rugăciunea, deoarece – dintre toate acțiunile posibile – nimic nu stabilește o comunicare mai directă cu Marele Mister. Am putea, de exemplu, considera – într-o primă instanță – o operă de caritate ca fiind la fel de importantă ca rugăciunea sau am putea-o privi ca pe o continuare și o consecință a rugăciunii întrucât este orientată către conștientizarea Divinului; totuși, ea este condiționată de circumstanțe și de nevoi particulare, în timp ce rugăciunea ca atare este total necondiționată, exprimând însăși esența așezării ființei umane în fața Unului.

Rugăciunea definește esența condiției umane, întrucât omul a fost „creat pentru a-L cunoaște, iubi și sluji pe Dumnezeu“. Și cum ar putea fi realizat mai bine acest deziderat decât prin rugăciune, care este atât un dar al propriei ființe pentru Dumnezeu, cât și cunoașterea Realității Sale prin și în acest dar? Pe cei condiționați să limiteze cunoașterea la dimensiunea ei mentală – ignorând astfel că sâlașul celei mai profunde și mai adevărate cunoașteri este inima, adică centrul autentic al ființei umane – i-ar putea surprinde faptul că rugăciunea este considerată un mod de cunoaștere. În această accepțiune, „cunoașterea“ înseamnă un sentiment al totalității care trimite la relația sa cu iubirea, înțeleasă ca nostalgie a realității, a „Adevărului², Frumosului și

² În întreaga lucrare am transliterat denumirile tehnice cu majuscule, pentru a le diferenția de cuvintele uzuale, față de care au o altă semnificație specifică. Editorul nu adoptă întotdeauna această convenție. Un exemplu care va fi des întâlnit este substantivul „Nume“, cu conotația de nume sfânt/divin, pe care, de asemenea, l-am marcat cu majuscule,

Binelui“. Rugăciunea este chiar limbajul acestei iubiri, indiferent dacă ia forma unui dialog între sufletul care iubește și Divinul preaiubit sau a unei aspirații nostalgice către unirea cu Dumnezeu. Rugăciunea înseamnă, până la urmă, slujire – un aspect adesea trecut cu vederea într-o lume absorbită de activitățile exterioare – pentru că modalitatea cea mai bună de a-L sluji pe Dumnezeu este să ne dăruim Lui prin rugăciune și să descoperim, grație acestui dar, în ce fel am putea cel mai bine să-I devenim slujitori iubitori, fiind totodată de folos și aproapelui nostru.

Prin urmare, ar trebui să fie evident că nu există o tradiție spirituală care să nu pună un accent substanțial pe rugăciune, ca legătură centrală între om și Divin. Acest enunț rămâne adevărat indiferent dacă această relație este înțeleasă în termenii comunicării verbale sau în cei ai comuniunii tăcute. Chiar dacă unele dintre cele mai înalte feluri de a medita – cum ar fi tehnicile yoga sau *zazen*-ul japonez – nu par, într-o primă instanță, să se încadreze în categoria „rugăciunii“ (în accepțiunea comună a termenului), ele depind la fel de mult de o atitudine devoțională.

Tradiția Zen ne oferă un exemplu:

Obaku Kiun îi aducea odată, în templu, un omagiu de natură devoțională lui Buddha, când unul dintre discipolii săi s-a apropiat de el și i-a spus: „Dacă Zen-ul ne cere să nu căutăm [iluminarea, *satori*] nici prin *buddha*, nici prin *dharma*, nici prin *sangha*, de ce te prosternezi în fața lui Buddha ca și cum ai dori să dobândești ceva prin acest act?“

„Nu caut [iluminarea] prin *buddha*, *dharma* sau *sangha*; acesta este pur și simplu un act de respect pe care i-l adresez lui Buddha.“

Răspunsul lui Obaku Kiun – mai cunoscut sub numele său chinezesc Huang Po – la nedumerirea discipolului său ilustrează funcția rugăciunii în sensul cel mai general, o funcție menită să depășească limitele conștiinței egotice, pentru că o viață spirituală autentică presupune prin definiție o anumită formă de renunțare la limitările subiectivității psihice. În exemplul lui Huang Po, sentimentul concret al necesității de a renunța la orice căutare centrată pe ego – chiar și la una deghizată în [căutare] „spirituală“ – merge mână în mână cu o acceptare a limitărilor, ceea ce este exprimat prin prosternarea respectuoasă în fața formei cristaline a Ceea ce depășește înțelegerea și granițele căutării umane. Acest aspect este confirmat și de faptul că însăși Yoga³

constituind punctul nodal al întregii lucrări.

³ Vom scrie „Yoga“ ca tradiție cu majusculă, în timp ce referindu-ne la „yoga“, ca practică generică sau la formele acestei practici, o vom scrie cu minusculă. Totuși, în titlul unui text

hindusă, atât de orientată către mijloace pur tehnice de trezire a rețelei de energii spirituale latente, enumeră devoțiunea⁴ între cele cinci prescripții (*niyama*) care – împreună cu cele cinci interdicții (*yama*) – reprezintă cerințele preliminare stricte ale oricărei realizări spirituale pe calea yoghină. Această devoțiune este definită ca un efort de a acționa menținând în același timp în permanență „ochii către Domnul”.⁵

Rugăciunea este atât un act individual, cât și o exigență universală a condiției umane. Ea se exprimă, la nivelul cel mai elementar, prin caracterul imperios al chemării vocale sau tăcute a lui Dumnezeu sau prin dialogul cu El. De asemenea, ea este rezumată – într-o manieră eminentă și normativă – printr-o serie de chemări revelate și inspirate prin care adepții unei anumite credințe găsesc limbajul consacrat pentru „a vorbi lui Dumnezeu”. Adesea, acestea iau forma rugăciunilor rostite pentru prima oară de către fondatorii religiilor – cum ar fi, de exemplu, Rugăciunea Domnească [*Tatăl nostru...*] transmisă de Iisus sau Psalmii lui David – care au jucat un rol de prototip al tuturor rugăciunilor individuale. Aceste rugăciuni sunt, de asemenea, frecvent integrate în ritualurile zilnice și conțin într-un mod sintetic tot ceea ce ființele umane au nevoie pentru a exprima relația lor cu Divinul.

În ciuda acestei recunoașteri a nevoii universale de rugăciune într-un sens general, unul dintre aspectele înșelătoare ale conceptului comun de „rugăciune” constă în presupunerea că ea este în mod necesar asociată cu o atitudine de cerere sau chiar de „cerșit”. Este adevărat că aceste atitudini pot și, într-o anumită măsură, trebuie să intre în economia devoțiunii. În fața Absolutului, omul nu poate fi decât un „cerșetor”. Cu toate acestea, taina cea mai profundă a rugăciunii se află dincolo de orice cerere particulară. Ea sălășluiește în iubire sau în dorința irepresibilă de a fi una cu Cel Iubit, referindu-se – chiar dincolo de acestea – la o nevoie de Realitate și cunoaștere de sine. Adevărata finalitate a rugăciunii nu este împlinirea unei cereri – ceea ce i-a determinat pe unii scriitori mistici precum Simone Weil să respingă, fără îndoială într-o manieră hiperbolică, această cerere ca fiind incompatibilă cu „iubirea pură” –, ci schimbarea interioară prin contactul cu puterea transformatoare a Divinului. În acest context, calea invocației apare ca esență și [formă] perfectă a tuturor

al acestei tradiții vom folosi totdeauna majuscula. La fel, vom scrie „Tantra” cu majusculă când este vorba despre curentul spiritual omonim și „tantra” cu minusculă când este vorba despre textele cu acest nume – la modul general – sau despre practicile specifice lor. În realitate, limba sanscrită nu are majuscule.

⁴ În limba sanscrită, *īśvarapraṇidhāna*. Cf. *Yoga Sūtra* 2.1.

⁵ Vezi *Upanishads du Yoga [Upanișadele Yogăi]*, editată de Jean Varenne, Paris, 1971, pp. 49-51. (N. a.)

rugăciunilor, precum și ca acțiunea cea mai puternică de transformare dintre toate celelalte [posibile].

Calea invocației, numită uneori „calea rugăciunii-exclamație”⁶ sau „calea Numelui” – *nāma japa* sau *japa yoga* în India –, poate fi definită ca invocarea metodică, plină de credință și – posibil sau chiar efectiv – permanentă a unui Nume Divin sau a unei formule sacre. Modalitățile de practică variază foarte mult, de la cântarea cu voce tare la concentrarea tăcută asupra inimii. Această cale este practică și trăită în contextul unei tradiții religioase – cu diferitele ei cerințe rituale, morale și juridice – pentru care invocația constituie elementul perfect, cel puțin în ceea ce privește deznodământul ultim, adică perfectă conformitate și unire cu Divinul. În contextul respectivei tradiții, practica metodică a invocației necesită în mod normal o autorizare, care ia forma unei inițieri fie într-un [set de] norme spirituale, fie într-un ordin contemplativ, sub îndrumarea unui ghid spiritual. Ea poate lua și forma unui jurământ, cum este cazul votului monahal. Cu alte cuvinte, această practică nu poate fi începută și urmată cu o atitudine de improvizație individualistă, fără ca aceasta să implice un grav pericol; ea nu poate fi separată în mod artificial de universul religios în care are loc. Totuși, în anumite cazuri, ea poate substitui – ca modalitate continuă și integrată de rugăciune – aproape toate celelalte practici care definesc o anumită religie. Trebuie subliniat că – deși această [substituție] poate surveni uneori – ea se bazează pe o implicare profundă în practica invocației, cu certitudine nereprezentând punctul ei de plecare.

Atunci când admit încă nevoia de mântuire sau de eliberare, oamenii moderni sunt adesea dispuși să-i dea curs doar cu condiția ca ea să fie definită în propriii lor termeni. Am fost învățați încă din leagăn că suntem stăpânii destinului nostru și că nicio constrângere exterioară nu trebuie să împietzeze asupra modului de „regăsire de sine” sau de „a fi cu Dumnezeu”. Marele succes al liturgiilor improvizate, croite după gustul [fiecăruia] și banalizate demonstrează [din plin] această tendință a lumii moderne. Considerată din perspectiva cea mai înaltă, această înclinație contemporană către metodele improvizate poate fi – în cel mai bun caz – ecoul unui sentiment difuz de libertate interioară și al unei intuiții obscure că „există tot atâtea căi către Dumnezeu câte suflete există”. Problema nu este însă nici atât de simplă, nici unilaterală, pentru că liberul nostru arbitru nu modifică deloc situația relativității noastre [ca ființe] umane; noi nu putem ajunge la Cel care ne transcende doar prin mijloace care țin de domeniul individual. A căuta mântuirea sau eliberarea

⁶ În limba engleză, *jaculatory*. Expresie scurtă și penetrantă, care irumpe aproape spontan, fiind încărcată de elan devoțional către Divin. În tradiția Părinților Deșertului este desemnată și sub numele de „rugăciune-săgeată” (*arrow prayer* în limba engleză).

punând propriile condiții este o contradicție în termeni: mântuirea sau eliberarea poate avea loc numai în condițiile Celuilalt. Doar El ne poate salva de noi înșine, cu atât mai mult când este vorba despre depășirea propriei individualități.

Eliberarea spirituală, la un nivel sau altul, coincide – la nivelul intenției – unei realizări reale, unei „transformări a inimii“, adică unei modificări interioare prin care centrul conștiinței se mută de la individ la Divin, adică la grație, la Dumnezeu sau la Sinele Suprem, singura [instanță] care poate afirma „Eu sunt Cel ce sunt“. Acesta este motivul pentru care primul pas pe calea spirituală presupune întotdeauna ascultarea și supunerea, trecerea prin „poarta cea îngustă“. În ceea ce privește culmea sau culminația [căii], aceasta se poate ivi triumfătoare doar din ruinele unei morți interioare. Ființele umane nu se pot salva prin mijloace proprii: Numele sau formula sacră este sinteza mijloacelor transcendente pe care le-au primit de la divinul „Celălalt“ pentru ca ele să realizeze – dacă Dumnezeu vrea – că în final nu există un Altul. Invocația este sinteza Religiei ca atare, a sacralului integral și integrator, fără de care omul, în starea sa dezintegrată uzuală, nu poate face nimic. Motivul pentru care cabaliștii pot pretinde că întreaga Tora este inclusă în Tetragramă – cele patru consoane ebraice ale inefabilului Nume Suprem al lui Dumnezeu – sau pentru care sufiții pot considera Coranul – sursa întregii Legi sfinte – ca provenind din Numele Allāh este că Numele poate fi considerat o sinteză a întregului.

* * *

Chiar dacă „rugăciunea-exclamație“ este un fenomen universal, nu se poate nega că nu toate tradițiile îi acordă poziția centrală; într-adevăr, în cadrul „economiei spirituale“ a religiilor, locul practicilor invocatorii poate varia într-o anumită măsură de la o tradiție la alta. În acest sens, hinduismul, creștinismul răsăritean și sufismul pot fi considerate, fără îndoială, cele mai bogate filoane, alături de Jōdo (budismul Pământului Pur) – modalitatea japoneză de invocare a lui Buddha Amida [Amitābha]. Budismul Pământului Pur poate apărea în unele privințe ca o manifestare pură, aproape extremă și exclusivă a căii invocatorii, ale cărei manifestări fundamentale pot părea la prima vedere destul de îndepărtate de specificul general al budismului. Aici, accentul este pus pe puterea „Celuilalt“ și pe receptivitatea umană la intenția *bodhisattva*-ică de a salva, care are drept rezultat recitarea, și mai ales ascultarea lui *nembutsu*.

În iudaism, datorită separării clare dintre exoteric și ezoteric și a puternicei orientări „lingvistice“ și hermeneutice a tradiției, modalitatea de

invocare a fost cel mai adesea asociată – în cercurile cabalistice – cu practici meditative complexe referitoare la Nume, litere și numere divine⁷, fiind aproape întotdeauna situată sub semnul sacralului și al tainei.

Mai aproape de o manifestare plenară a Invizibilului, hinduismul plasează rostirea divină supremă – *omkāra* – la începutul și sfârșitul tuturor practicilor [sale] religioase, iar această autoritate a sunetului sacru *om* generează – printre altele – un sentiment al prezenței divine și al puterii spirituale în formule precum *om namaḥ śivāya* sau *om sri rām jai rām jai jai rām*.

Cazul Islamului este analog, dar într-un mod care subliniază omniprezența substanței „materiale” a scripturii coranice în viața de zi cu zi. Numele Divin – care este întrețesut în [întreaga] Carte – impregnează astfel întregul curs al existenței prin formule precum *bismillāh* („în Numele lui Dumnezeu”) sau *al-ḥamdu-li-llāh* („lăudat fie Dumnezeu”). Sufismul extrage chintesența acestei prezențe multiple, concentrându-se asupra Marelui Nume Allāh sau a celor 99 de Nume ale lui Dumnezeu transmise de tradiție, 14 dintre ele provenind direct din Coran. Mai rar, este invocată a treia persoană supremă – „El” (*Huwa*), care se rezumă uneori la aspirația sa inițială – *Hu* – cea care încheie și Numele Allāhu, la nominativ.

În ceea ce privește creștinismul răsăritean, acesta ne propune o înțelegere și o practică sacramentală a invocării metodice a Numelui lui Iisus. Formula de rugăciune este un vehicul al harului și este considerată ca o prelungire a euharistiei sau chiar ca o comuniune directă cu Prezența divină: Numele lui Iisus este, în orice caz, o formă a prezenței lui Hristos. Este „hrana” spirituală a credincioșilor creștini, care îl determină pe pelerinul rus, absorbit în invocarea Numelui lui Iisus, să scrie: „...Simțeam în jurul meu prezența blândă a lui Dumnezeu.”⁸

În practicile șamanice din întreaga lume, [de exemplu cele] din Africa sau din Asia Centrală, invocațiile sunt numeroase, acoperind toate domeniile vieții: fiecare acțiune calitativă – meșteșugurile, de exemplu – este începută printr-o invocație specifică, având ca efect o „actualizare” a entităților invizibile sau o „animare” a „substanței” [acelei] activități. Această animare prin cuvânt este exprimată printr-un sentiment al „puterii” (*nyame*) inerente invocațiilor. Deși astfel de perspective și practici dau mărturie despre analogiile profunde cu *japa yoga*, trebuie adăugat, în contrapunct, că șamanismul și daoismul se bazează rareori pe această metodă ca practică centrală sau exclusivă pe calea

⁷ Este vorba în principal despre cele zece *sefirot*.

⁸ *Way of a Pilgrim* [*Pelerinul rus*], tradusă și adnotată de Gleb Pokrovsky, Vermont, Woodstock, 2001, p. 55. (N. a.) [Traducerea franceză: Jean Aloy, *Récits d'un Pèlerin russe*, Seuil, 2004. (N. ed. franceză)]

spirituală. De ce? Probabil pentru că șamanismul este o cale care implică în primul rând receptivitatea crescută față de prezența Divinului în natură. Din această perspectivă, receptivitatea pură constituie ea însăși un fel de invocare. Un vraci Cheyenne a explicat odată că a fi atent la sunetele naturii este – pentru amerindian – principalul mod de invocare. „Cântarea guturală” a mongolilor ilustrează și ea acest aspect; de multe ori ea constă în imitarea sunetelor naturii, fiind uneori înțeleasă ca o formă primordială de invocare. Dacă în religiile scripturii invocația este Cuvântul – cum ar fi Râma, Iisus sau Allah –, în tradițiile șamanice Cuvântul este mai degrabă natura, de unde invocarea prin și cu ajutorul naturii și a sunetelor ei. Modulurile „invocatorii” ale acestei unități participative și antropocosmice nu vor fi în centrul atenției noastre în această antologie, pentru că ele ies din domeniul cuvintelor și al scripturilor – adică al cuvântului scris –, ținând de o altă „economie spirituală”.

În creștinismul apusean, practica prezenței care a fost descrisă de autori spirituali precum fratele Laurent de la Résurrection sau „rugăciunea atenției simple” propusă de madame Guyon, sunt, de asemenea, într-un anumit sens, manifestări ale căii invocației. O atenție tăcută orientată asupra prezenței este ca o invocație nearticulată. Cu toate acestea – întrucât suntem „forme” umane care evoluează între [alte] forme – este mai bine să folosim formele în aspirația noastră către Cel care le transcende; de aici beneficiul particular al unei singure forme care le sintetizează pe toate, o formă scurtă și simplă care – precum o cheie – poate deschide poarta care duce către Prezența divină.

Este dificil, mai ales într-o lume atât de saturată de forme agitate și lipsite de sens ca a noastră, să „opunem” formele lumești Divinului fără formă sau să „rezistăm” în fața fluxului de forme terestre prin și în Cel fără de formă. O formă sintetică poate înlocui însă fluxul de forme, transmutând acest flux în Cel fără de formă. Este ceea ce face invocația, fie prin „negarea” formelor – în măsura în care ele însele reprezintă „negații” ale Celui fără formă –, fie prin afirmarea Celui fără formă, care se exprimă prin forme. Cu alte cuvinte, invocarea Numelui este o formă pentru că nu putem acționa fără forme în lumea formală, dar este o formă „minimă”, care poate fi „amestecată” alchimic cu alte forme, fără ca prin aceasta să intre în conflict cu ele la nivel de complexitate analitică, de gânduri, de evenimente etc. Această formă este Numele Divin: forma Celui fără formă, Rugăciunea Liniștii, Poarta Miilor de Lucruri⁹. Prin urmare, el este deosebit de potrivit pentru a reduce complexitățile vieții moderne la dimensiunea simplității spirituale.

⁹ Probabil aluzie la termenul *wanwu* 萬物 din tradiția chineză, care desemnează multiplicitatea lumii.

Numele transformă timpul nostru grăbit într-un spațiu contemplativ: „spațiul sacru“ al Numelui reabsoarbe „timpul nostru“ în și prin invocație. Invocația ar putea fi comparată cu simbolul daoist *yin-yang*, jumătatea sa albă simbolizând aspectul ei formal – forma sa grafică, fonetică și „conceptuală“ –, iar jumătatea întunecată, dimensiunea sa informală – tăcerea și plenitudinea ființei și a conștiinței pure. Punctul negru din suprafața albă se va referi atunci la capătul sau limita informală și esențială a formei, în timp ce punctul alb va reprezenta cristalizarea „inițială“ și „minimă“ a supraformalului. În acest sens, cele două jumătăți ale simbolului *yin-yang* reprezintă aceeași realitate „intermediară“ percepută din două puncte de vedere: Numele rostit ca o „expirație“ în conștiința pură și tăcerea ca o „intrare“ [„inspirație“] în formă. Invocația poate fi o afirmare a Divinului în formă, o dispariție a formei în Divin sau ambele consecutiv, ca expirație și inspirație. Este, mai presus de toate, o coincidență a contrariilor, de unde și aspectul său de *kōan* („cine este cel care invocă?“) din unele tradiții.

* * *

Nu sunt rare nici obiecțiile convenționale față de calea invocației, printre acestea numărându-se:

- reputația sa de practică „mecanică“;
- pericolul superficialității;
- „ușurința“ sa excesivă;
- faptul că face inutile cuvintele scripturilor și ale legilor sacre;
- privarea vieții religioase de nevoia de acțiune.

La primele două obiecții, maestrul spiritual ai căii invocației au răspuns subliniind importanța intenției pe cale, o intenție inseparabilă de credință. O invocație legitimă în intenția ei va produce în mod cert roade spirituale, fie că suntem conștienți de ele sau nu. Oricare ar fi sursa acestei intenții – fie că ea provine din dorința de a fi mântuit, din iubirea față de [ceea ce este] spiritual și Divin sau din recunoașterea intelectuală a primatului Realității divine – în toate aceste cazuri, o condiție prealabilă a invocației este credința. Cum s-ar putea realiza în mod eficient și durabil o acțiune în care cineva nu crede? Credința poate fi definită în acest context ca o încredere sinceră în natura divină și în virtuțile Numelui sau ale formulei sacre folosite în [acea] invocație. Prin credință și printr-o practică perseverentă, care sunt susținute de o intenție legitimă, invocația poate câștiga în profunzime și – departe de a

rămâne o simplă rostire mecanică sau superficială – ea poate deveni pentru noi centrul [întregii] vieți, singura bucurie a inimii noastre.

Faptul că această cale a invocației este „ușoară” nu poate fi negat, deoarece – din punct de vedere formal – ea este simplă și accesibilă în toate circumstanțele. Este clar că această „ușurință” este cea care o face în mod particular adecvată vremurilor noastre de „zgomot și furie”¹⁰. De asemenea, în ceea ce privește metoda, ea este mai accesibilă oamenilor contemporani (bărbați și femei) care sunt, în cea mai mare parte, incapabili sau, cel puțin, slab pregătiți – având în vedere mediocra lor constituție psihospirituală – să urmeze abordări mai complexe și mai ascetice ale Divinului. Această „ușurință” nu exclude însă „dificultatea”, pentru că solicitările neîncetate ale lumii și ale sufletului reprezintă o provocare [permanentă] în calea unei practici consecvente. Mai mult decât atât, ideea că o practică spirituală autentică ar trebui să fie „dificilă” se bazează pe un accent pus pe efort, adică pe aspectul individual și uman al „ecuației spirituale”. În contrapunct, accentuarea aspectului *tarikī*¹¹ al căii invocației – a te sprijini pe Celălalt, pe Divin – se bazează pe intuiția că „pentru Dumnezeu toate sunt cu puțință”. A scăpa de „ceea ce ești” ar putea fi, de fapt, „mai ușor” decât a pretinde că „ești” ceea ce [de fapt] „nu ești”; este, de asemenea, [și o alegere] mult mai înțeleaptă. Categoriile „ușor” și „dificil” sunt prea relative și prea subiective pentru a li se da o importanță reală, mai ales atunci când este vorba mai degrabă despre recunoașterea Realității [Ultime] decât despre o [simplă] încordare a voinței.

Calea invocației este considerată atât de puternică, iar practica sa pune atât de mult accent pe Prezența și grația divină, încât nu este neobișnuit să-i extindem prerogativele și efectele până la consecințele lor finale. Survine un sentiment că – din punct de vedere spiritual – nu mai contează nimic altceva în afara Numelui în sine; unicitatea exclusivă a mijloacelor devine practic una cu scopul. S-ar putea spune chiar că distincția dintre mijloace și scop devine discutabilă, deoarece – așa cum spunea Ramakrishna¹² – „Dumnezeu și Numele Său sunt una”. Chiar dacă această afirmație ar putea suna ciudat pentru mulți dintre cei cărora le place să abordeze religia în termenii psihologiei sau ai moralei, trebuie să recunoaștem că ea este în final – la modul fundamental – o recunoaștere metodică deplină a doctrinei unității esențiale a Realității, așa

¹⁰ Aluzie la faimosul roman omonim a lui William Faulkner.

¹¹ Vezi mai jos prezentările legate de budismul Pământului Pur.

¹² Deși am urmărit ca în întreaga lucrare să standardizăm transliterările, am lăsat în general numele proprii în forma în care posesorii lor au decis să și le translitereze.

cum este exprimată în Advaita Vedânta hindusă, a Unității Ființei¹³ din tradiția sufită sau, pur și simplu – într-un limbaj mai implicit și mai puțin metafizic –, a primatului absolut al Divinului. La acest nivel, invocația este nu doar o rugăciune a omului către Divin, ci este și o rugăciune a Divinului către Sine însuși printr-un intermediar uman.

Împreună cu reputația sa de a fi „ușoară“, *japa yoga* este uneori considerată ca o cale potrivită în special celor mai puțin dotați intelectual. Aceasta a fost și opinia lui Śaṅkarācārya, printre alții, care punea [în mod obișnuit] accentul pe calea discriminării intelective (*viveka*).¹⁴ Această reputație este în directă legătură cu necesitățile vremurilor în care trăim, în care perspicacitatea metafizică și chiar timpul rezervat reflecției și meditației s-au diminuat din ce în ce mai mult. Ar fi nedrept însă să reducem calea invocației la o simplă practică devoțională, lipsită de orice componentă intelectuală. În principiu – și adesea chiar în fapt –, calea invocației poate fi asociată cu meditația metafizică. Ar fi, de asemenea, inexact să o limităm la statutul de mijloc sau metodă care duce la un [anumit] scop – deși este adevărat, fără îndoială, în anumite privințe –, întrucât ea constituie, de asemenea, și mai presus de toate, cea mai directă „situație“ metafizică pe axa Realității divine, prin intermediul Numei prin care o evocă. Din acest punct de vedere, ea poate fi definită ca o cunoaștere virtuală. Într-un sens – cel adoptat adesea de practicanții [căii] Jōdo, care urmăresc să renască în Pământul Pur [al lui Amida] –, invocația va conduce în viitor la salvare; într-un sens mai profund însă invocația reprezintă o participare la Realitate, aici și acum.

Într-un fel, calea invocației se află la intersecția dintre cele două căi – cea a „credinței“ și cea a „acțiunii“¹⁵ – ilustrate teologic de [principiul] *ex opere operato*¹⁶ al Bisericii Catolice și de „justificarea prin credință“ a Bisericii Protestante. Principiul *ex opere operato* păstrează validitatea obiectivă a sacramentelor – de exemplu a Euharistiei –, indiferent de condițiile subiective, cum ar fi imperfecțiunea morală a oficianului sau a credincioșilor care participă la ea. Prin contrast și ca o reacție, doctrina „justificării prin credință“ pune

¹³ În limba arabă *waḥdat al-wujūd*. Vezi mai jos.

¹⁴ Acest lucru nu l-a împiedicat pe Śaṅkara nici să se angajeze în practicile devoționale hinduse, nici să recunoască pe deplin validitatea spirituală a practicii *japa yoga*, așa cum dă elocvent mărturie următorul imn în cinstea lui Govinda [Kṛṣṇa]: „la aminte, nimic nu te poate salva în ultima [ta] clipă, cu excepția refugiului în Domnul, astfel încât cântă [mereu] numele Său cel dulce: Govinda! Govinda! [...] Păzește-te de ceremoniile formale. Sălășluiește în Sine (*ātman*). Traversează oceanul transmigrației cântând Numele cel dulce: Govinda! Govinda! Govinda!“ (Bankey Behari, *Sufis, Mystics and Yogis*, Bombay, Bharatiyah Vidya Bhavan, 1971, pp. 198-200). (*N. a.*)

¹⁵ În original *works*, respectiv *œuvres*, adică „lucrări“.

¹⁶ În limba latină, „prin lucrarea îndeplinită“.

un accent exclusiv – în ceea ce privește eficiența spirituală și salvifică – pe realitatea subiectivă a tainei credinței, ca acceptare interioară a adevărului *ex toto corde*¹⁷. Atunci când sunt aplicate analogic în domeniul „rugăciunii-exclamație“, aceste două principii „extreme“ corespund – *mutatis mutandis* – recunoașterii inerenței Divinului în Nume, pe de o parte, și principiului încrederii depline în puterea salvatoare a acestuia, pe de alta. Calea invocației implică – din punct de vedere normativ – un fel de reciprocitate între acești doi termeni, în sensul că prin credință se „actualizează“ puterea obiectivă și eficiență a Numelui, în timp ce Numele „înflăcărează“ și hrănește credința în inima practicantului. Această reciprocitate se referă întotdeauna la o dimensiune de taină, întrucât conștiința relativă – punctul de plecare al căii – nu poate nici măcar începe să sondeze profunzimea conștiinței absolute, care este în cele din urmă și a priori sursa muncii spirituale și, de fapt, singurul său agent și subiect. Adresând enigmatică întrebare „cine este cel care invocă?“ menționată mai sus, unii maestri budiști și hinduși au evocat această taină ca pe o realitate care va rămâne întotdeauna dincolo de limitele minții.¹⁸

Relația dintre calea invocației și sistemele de prescripții, interdicții și practici religioase complexe în care ea se desfășoară și crește implică aproape întotdeauna tensiuni sau chiar opoziții între practicanții ei și contextul lor colectiv. Cum ar putea fi altfel atunci când un sistem religios – care este întruchipat de o instituție și de un corp colectiv – se confruntă cu o cale care pare să-i relativizeze formele sau chiar să le tranșeandă? Cert este că – pentru *japa yoga* – invocația reprezintă o sinteză a tuturor legilor și prescripțiilor, constituind în același timp și esența tuturor scripturilor. Cum toate practicile religioase vizează în cele din urmă recunoașterea, amintirea și asimilarea Realității supreme, invocația actualizează rațiunea lor de a fi. Este adevărat că multitudinea de reguli și practici este menită să abordeze aspectele variate ale ființei umane și ale colectivității la toate nivelurile realității; cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat că – întrucât infuzează întreaga viață – *japa yoga* actualizează sau contribuie la actualizarea tuturor obiectivelor legilor și

¹⁷ În limba latină, „din toată inima“.

¹⁸ Este ceea ce Taitetsu Unno sugerează în mod admirabil atunci când se referă la distincția dintre „orezul care crește“, „a privi orezul crescând“ și „a asculta cum crește orezul“. Fiecare dintre aceste trei moduri corespund câte unui gen de practică: practica văzută ca mijloc de a atinge un scop („orezul care crește“), practica focalizată mai degrabă asupra procesului decât asupra scopului („a privi orezul crescând“) și practica în care scopul se exprimă prin sine însuși („a asculta cum crește orezul“) (*Living in Amida's Universal Vow: Essays in Shin Buddhism* [A trăi în Jurământul Universal al lui Amida: Eseuri despre Budismul Shin], editat de Albert Bloom, Bloomington, IN, World Wisdom, 2004, p. ix). (N. a.) Traducerea titlurilor operelor citate se va face numai la prima lor apariție. (N. tr.)

practicilor religioase. Ea face aceasta prin orientarea activităților umane către scopurile noastre superioare și prin impregnarea celor dintâi cu o mai amplă conștientizare și frumusețe, îndeplinind astfel scopul efectiv al religiei. Caracterul sintetic al invocației poate, de asemenea, fi înțeles și prin simplul și evidentul fapt că orice stare de urgență – momentul morții prin excelență – evocă o chemare unică [și simplă] a lui Dumnezeu, și nu practici sau rugăciuni complexe.¹⁹ Înaintea morții, Numele lui Dumnezeu este tot ceea ce poate fi spus și tot ceea ce este necesar; el rezumă viața și ființa noastră.

* * *

Această enciclopedie este compusă din trei părți.

Prima parte – „Texte fundamentale” – include fragmente din marii clasici ai spiritualității, care ne introduc în aspectele fundamentale ale căii invocației din diferite tradiții. Prin intermediul acestor texte cititorul va putea „gusta” unele dintre cele mai celebre referințe sacre la „rugăciunea-exclamație”, care au hrănit viața spirituală a multor generații de credincioși.

A doua parte – „Eseuri doctrinare contemporane” – constă în articole ale unor autori contemporani, exponenți [majori] ai principiilor [esențiale ale] căii invocației. Sper că această serie de texte va ajuta la elucidarea – într-un limbaj conceptual contemporan – a tot ceea ce a rămas obscur, eliptic sau neexprimat în textele clasice fundamentale.

Ultima parte a acestui volum – „Mărturii contemporane” – este axată pe mărturiile unor personalități spirituale și literare contemporane, aparținând diferitelor tradiții, care au predat, au susținut sau, pur și simplu, au ilustrat calea „rugăciunii-exclamație”. Dând ultimul cuvânt acestor înțelepți, sfinți și personaje literare, dorim să-i oferim cititorului ocazia de a gusta din savoarea spirituală și din [caracterul] inspirator al căii invocației. Este, de asemenea,

¹⁹ Ultimele cuvinte ale unei stewardese care urma să se numere printre victimele atentatului din 11 septembrie sunt extrem de edificatoare în acest sens: „Ea a spus, calm: «Văd apă și clădiri». A urmat o pauză, apoi, cu un ton total diferit al vocii, a spus: «O, Doamne!» Din nou o pauză și din nou: «O, Doamne!» [...] Putem spune cu siguranță că ea nu a fost nici sufi, nici isihastă, dar ultimele ei cuvinte i-au izvorât din inimă, sub forma unei exclamații realizate într-o stare de șoc, nu a unei rugăciuni conștiente și deliberate. În ultimele momente ale vieții ei însă, instinctiv și – cred eu – infailibil, sufletul ei și-a găsit adevăratul centru, astfel încât, în ultima clipă posibilă, ea l-a invocat pe Dumnezeu. Ultimele ei cuvinte constituie, sunt convins, cu adevărat o invocație [...]” (Vincent Rossi, „Presence, Participation, Performance: The Remembrance of God in the Early Hesychast Fathers” [„Prezență, participare, realizare: Reamintirea lui Dumnezeu la Părinții isihăști din vechime”), în *Paths to the Heart: Sufism and the Christian East* [Căile Inimii: Sufismul și creștinismul răsăritean], editat de James S. Cutsinger, Bloomington, IN, World Wisdom/ Louisville, KY, Fons Vitae, 2002, p. 111). (N. a.)

o modalitate de a sugera relevanța, actualitatea și accesibilitatea acestei căi pentru lumea modernă.

Nu în cele din urmă²⁰, trebuie să menționăm metoda contemporană a „Rugăciunii Centrării” [*Centering Prayer*] care a fost transmisă public de către părintele Thomas Keating și care are multe în comun cu calea universală *japa yoga*. În timp ce aceasta din urmă se bazează pe misterul prezenței divine în Numele sau formula rostită (Dumnezeu este prezent direct și obiectiv în Numele Său precum Hristos în Sfintele Daruri; acest mod de înțelegere este frecvent în India, unde „Dumnezeu și Numele Său sunt una”), forma contemporană a Rugăciunii Centrării consideră mantra ca pe un simplu „simbol al intenției” contemplativului, ceea ce este atât o idee mai indirectă sau mai abstractă, cât și un mod mai subiectiv de a aborda această temă.

Acest aspect relativ subiectiv poate fi, de asemenea, raportat la modalitățile de alegere a unei mantre: susținătorii Rugăciunii Centrării par să privească această alegere exclusiv ca pe o chestiune de afinitate și inspirație, în timp ce calea tradițională a invocației – după cum am văzut – se bazează în mod normal pe criterii obiective și pe „garanții” tradiționale, cum ar fi o linie de transmitere autentică, un ritual de inițiere și supravegherea unui ghid spiritual. În cele din urmă, este important de reținut că Rugăciunea Centrării nu pare a fi considerată de către practicanții ei ca modalitatea cea mai înaltă, esențială de rugăciune, ea nefiind menită să înlocuiască alte forme ale acesteia; ea este mai degrabă privită ca o pregătire interioară pentru alte practici formale. *Japa*, în schimb, fără a înlocui neapărat toate celelalte practici rituale și contemplative, tinde să fie înțeleasă – la apogeul ei – ca scop și esență a căii spirituale, toate celelalte practici convergând către puterea sa sintetică, unificatoare și interiorizantă.

Patrick Laude²¹, Georgetown University

²⁰ Acest paragraf apare doar în ediția engleză a lucrării. L-am adoptat – având permisiunea formală a autorului de a unifica ediția franceză și cea engleză (ceea ce face din ediția română cea mai completă formă a lucrării) – datorită caracterului remarcabil al Rugăciunii Centrării. Aceasta se bazează conceptual pe lucrarea medievală anonimă *Norul necunoașterii* și este uneori considerată ca o *sui generis* pereche apuseană a rugăciunii isihaste.

²¹ Deși tehnic vorbind prof. Patrick Laude este „editorul” acestei culegeri de texte, pentru a evita confuzia cu ceilalți editori ai lucrării în cele trei limbi (engleză/franceză/română) am folosit pentru el titulatura de „autor”.

Partea I

Texte fundamentale

„Orice practică religioasă, orice ritual, orice liturghie
este o formă de a recita Numele Domnului.“

(Simone Weil)

Cel ce se gândește mereu la Mine – **Bhagavad Gītā**

Bhagavad Gītā (Cântecul celui Binecuvântat) face parte din epopeea hindusă Mahābhārata. Bhagavad Gītā descrie discursul pe care îl ține Kṛṣṇa lui Arjuna chiar înaintea mării bătălii de la Kurukṣetra. Arjuna, marele războinic al clanului Pāṇḍava, este cuprins brusc de ezitări, fiind pe punctul de a-și conduce familia [în luptă] împotriva prinților Kuru [rudele sale].

Kṛṣṇa, care apare în ipostaza de vizitiu al carului [de luptă al lui Arjuna], îi amintește însă [acestuia] sensul cel mai profund al castei sale războinice (kṣatriya): îndeplinirea datoriei fără a se atașa de roadele acțiunii sale. Fragmentele de mai jos sunt preluate din Cântul al VIII-lea (versurile 5-14), în care Kṛṣṇa îl definește pe Brahman²² ca fiind „Supremul indestructibil“, descriind totodată disciplinele Yoga care conduc la scopul suprem, printre care se numără și invocarea divinei mantra [om̐].

Cel care, în clipa sfârșitului,

Mă are în gând și pleacă, eliberându-se de corpul său [muritor],
acela merge la Mine;

despre aceasta nu există îndoială [...]²³

²² Realitatea ultimă în Veda și Upanișade.

²³ Am folosit traducerea lui Sergiu Al. George din ediția *Filosofia indiană în texte*. Bhagavad Gītā. Sāṃkhya-Kārikā. Tarka Samgraha, Ed. Științifică, București, 1971. Am așezat însă textul în formatul editorului prezentei lucrări. De asemenea, întrucât Kṛṣṇa este o manifestare („coborâre“, *avatāra*) a Divinului am scris pronumele personal cu majusculă.

PATRICK LAUDE

De aceea tot timpul
gândește-te la Mine²⁴ [și luptă];
cu simțul intern și mintea²⁵
ațintite spre Mine,
la Mine vei veni,
fără îndoială. [...]

Cel care plecând [din lumea aceasta] își părăsește corpul
rostind silaba [sacră] *oṃ*
care este *Brahman* [și]
purtându-mă în gând,
acela merge spre condiția supremă. [...]

Pentru yoghinul mereu concentrat,
care nu-i cu mintea la altceva,
care se gândește mereu la mine, neîntrerupt,
o fiu a lui Pṛthā, Eu sunt ușor de dobândit.

²⁴ Sau „amintește-ți de Mine“ [*mam anusmara*]. (N. a.)

²⁵ Este vorba despre termenii sanscriți *manas* și *buddhi*.

Voi repeta Numele tău – Caitanya

C*aitanya Mahāprabhu s-a născut în Bengalul de Vest, India, în 1486. Deși este cunoscut și ca un erudit, el este amintit în principal pentru revitalizarea mișcării bhakti (Calea Iubirii) în India și pentru capacitatea de a aduna mii de adepți cu care cânta – acompaniat de [diverse] instrumente muzicale – Numele lui Kṛṣṇa (sankirtana). Această cântare a Numelor lui Dumnezeu este, în toate învățăturile Sale, principala sursă a grației divine pentru toate ființele umane. Se spune, de asemenea, despre el că a câștigat dezbaterile cu învățații budiști prin puterea argumentelor sale. Caitanya a murit la vârsta de 48 de ani. El a lăsat opt versuri care-i rezumă învățăturile – cunoscute sub numele de Śikṣāṣṭaka – din care sunt extrase următoarele pasaje.*

1. Slavă Numelui Domnului Kṛṣṇa, care purifică mintea de toate imaginile senzuale și de dorințele profane, lumești; care risipește dogoarea și focul tuturor durerilor pe care le poartă omul, care conferă o bucurie veșnică, esență a întregii înțelepciuni, adevărat ocean al fericirii și fruct al tuturor practicilor spirituale (sādhana), care împlinește toate aspirațiile noastre sfinte către Domnul.

2. Există multe Nume ale Domnului, care sunt la fel de pline de putere ca și El; Domnul nu a stabilit nicio lege privitoare la repetarea lor. Ele pot fi repetate pretutindeni, în orice moment, de către oricine, indiferent de castă, vârstă sau grupare spirituală.

Vai! Cât de mare este grația Sa și totuși noi nu ne-am învrednicit încă de o iubire deplină și de un mare entuziasm pentru Numele Lui.

3. Cântă în fiecare clipă – cu toată smerenia cuvenită – lui Hari²⁶, [fiind umil] precum iarba pe care pășești; cinstește-i pe cei umili și îndură [la rândul tău toate] umilințele, [neclintit] precum un arbore.

4. O, Doamne! Nu-mi doresc bogăție, nici servitori, nici vreo tânără încântătoare, nici să fiu poet. O Śrī Kṛṣṇa! N-am decât o singură dorință: să te iubesc din toată inima de-a lungul nenumăratelor [mele] vieți.

5. O iubit a lui Nandā! Eu, sclavul Tău, sunt cufundat în oceanul lumii. Mă rog Ție să mă păstrezi pe picioarele Tale de lotus ca pe un fir de praf (ca să pot obține astfel bucuria vieții mele).

6. O, Doamne, o, Kṛṣṇa! Când va sosi oare clipa în care, cu ochii plini de lacrimi, inima mea se va revărsa plină dragoste pentru Tine și, cu cuvinte blânde, reamintindu-mi de Tine cu tot trupul încordat de iubire, voi repeta numele Tău?

7. O, Doamne! Un singur moment de despărțire de Tine durează pentru mine cât nenumărate ere, iar ochii mei varsă neîncetat lacrimi, în timp ce întreaga lume pare a fi un adevărat deșert, o Govinda²⁷!

8. O, Doamne! Ce importanță are dacă mă îmbrățișezi sau mă calci în picioare? Nu te pot părăsi niciodată, Domn al inimii mele, sunt numai renunțare și sacrificiu pentru Tine, întru eternitate.

²⁶ Un nume al marelui zeu Vișṇu – Menținătorul manifestării – privit de adoratorii săi ca Realitate Ultimă. Cântarea evocată se numește *kīrtan*.

²⁷ Alt nume al lui Kṛṣṇa.

Recită Numele Domnului – Kabīr

K*abīr* s-a născut în jurul anului 1440. El a fost – și este încă – recunoscut pe scară largă ca sfânt atât printre hinduși, cât și printre [adeptii] sikh și musulmani. Potrivit consemnărilor hagiografice, mama sa a rămas însărcinată după ce a vizitat un altar hindus. La naștere, copilul a fost dat în adopție, iar Kabīr a fost crescut în rândul unei comunități musulmane de țesători. Se spune că singurul cuvânt pe care a învățat vreodată să-l scrie a fost [Numele lui] Rāma²⁸. Perspectiva spirituală a lui Kabīr ține de bhakti – aspirația devoțională de unire cu Dumnezeu. Poezia sa este scrisă într-un stil proaspăt, vernacular, iar această calitate a făcut ca filosofia sa să fie accesibilă [multor] generații de hinduși pentru care a rămas – dincolo de granițele confesionale – una dintre principalele surse de inspirație religioasă.

1. Adevăratul Nume nu seamănă cu niciun alt nume!

Distincția dintre Condiționat și Necondiționat este doar o vorbă: Necondiționatul este sămânța, Condiționatul este floarea și fructul.

Cunoașterea este ramura, iar Numele este rădăcina.

Căutați și găsiți rădăcina; a voastră va fi fericirea când veți ajunge la ea.

Rădăcina vă va duce la ramură, frunză, floare și fruct.

Este întâlnirea cu Domnul, este dobândirea beatitudinii, este împăcarea dintre Condiționat și a Necondiționat.

2. La ce-ți folosesc studiul și reflecția; la ce-ți folosesc citirea și ascultarea [învățăturilor]?

²⁸ Un alt *avatāra* important al lui Vișnu, sursă a unei mari devoțiuni populare în India.

Dacă nu experimentezi Absolutul, dacă nu chemi numele lui Hari, o, om ignorant, la ce-ți folosesc toată cugetarea și toată gândirea?

3. Astăzi zici: „mâine voi repeta Numele Lui“, iar când se va ivi ziua de mâine vei spune: „peste încă o zi îl voi repeta“.

Astfel, trec și azi, și mâine, iar tu pierzi o ocazie de aur.

4. Rostește Numele Creatorului.

Pe când erai în pânțele mamei tale, I-ai promis Domnului că îți vei reaminti de El și că – dacă te va scoate din suferința pânțecelui – vei recita zi și noapte Numele Lui.

Ai promis să-ți îndrepti întreaga atenție asupra picioarelor Sale, să te alipești de Numele Lui

Și să nu-L părăsești nici măcar o clipă, indiferent dacă trupul tău cunoaște fericirea sau suferința.

Așază-te la picioarele Adevăratului Învățător,

Alipește-te fără teamă de Numele Domnului.

Recită Numele Domnului, o, minte, căci altfel te vei căi.

Blestemată fie acea bucurie care alungă Numele din inimă.

Lăudată fie durerea, căci ea ne obligă clipă de clipă să repetăm Numele.

Numai adevăratul Nume este demn de a fi repetat. Este cel mai bun dar care se poate face.

Numeri boabe²⁹ cu mâna, cu buzele repeți Numele, dar mintea-ți rătăcește în toate părțile. Asta nu este reamintire de Dumnezeu.

²⁹ Este vorba despre boabele șiragului de mătăanii (*mālā*).

Sunt fascinată de numele Tău – Mīrābāī

M*īrābāī* s-a născut în Rajasthan, în 1498, într-o familie nobilă din Rajput. În 1516, ea s-a căsătorit cu un prinț. Soțul ei a murit înainte de a deveni rege, nelăsând niciun moștenitor. Tradiția spune că – în jurul vârstei de 30 de ani – Mīrābāī a părăsit curtea, devenind o cerșetoare rătăcitoare. Poeziile ei dau mărturie despre devoțiunea sa față de Rāma și Kṛṣṇa. Este posibil ca ele să fi fost scrise inițial în gujarati, dar ele au fost aproape imediat traduse în hindi și în alte limbi. Influența lor spirituală s-a răspândit rapid în întreaga Indie. Mīrābāī este cea mai cunoscută dintre poetele bhakta din nordul Indiei. Tradiții diferite relatează că Mīrābāī i-ar fi întâlnit pe Caitanya și Tulsidās. Se crede că Mīrābāī a murit în 1546. În următoarele fragmente, ea cântă în modul său specific Numele Domnului, considerându-l „chintesența scripturilor“.

1. Doamne, sunt fascinată de Numele Tău,

Cine poate socoti meritele Numelui Tău, care poate face să plutească [până și] pietrele pe care a fost gravat?

Deși nu a acumulat nicio faptă bună, ci s-a dedat la multe fapte rele, curtezana Ganikā s-a înălțat totuși la cer, pentru că și-a învățat papagalul să-Ți repete Numele.

De ce nu este povestită cu elan lucrarea Ta, când Tu i-ai răspuns prompt și cu putere elefantului Gajendra, salvându-l din robia vieții animale atunci când Te-a chemat, rostindu-Ți Numele?

Până și păcătosul Ajamil i-a speriat pe mesagerii Morții și a scăpat din ghearele lor repetând „Nārāyan“ – numele fiului său –, care era însă același ca și Numele Tău. [După ce] gurul său l-a învățat taina

Numelui Tău, el a ajuns cu ajutorul acestuia la picioarele de lotus ale Domnului Girdhar³⁰.

2. Am câștigat darul neprețuit al Numelui Domnului; o adevărată comoară.

Domnul mi-a făcut un dar de preț; Maestrul m-a recunoscut ca fiind a Sa.

Mi-am pierdut bogățiile, sacrificând tot ceea ce lumea consideră a fi prețios.

Dar această comoară [a Numelui Tău] crește zi de zi, chiar și când este cheltuită (prin repetare).

Este barca salvatoare, care ne poartă cu ușurință dincolo de oceanul lumii, având gurul drept cârmaci.

Mîră cantă plină de bucuria grației și bunătății Domnului Girdhar.

3. Repet zi de zi Numele Domnului Râma.

Și tu trebuie să-ți amintești de El; această reamintire a Numelui îți va spăla toate păcatele.

Da, chiar și păcatele din viețile trecute vor fi spălate deplin, iar [efectele] faptelor tale din trecut vor fi șterse prin repetarea Numelui.

Da, Numele este precum nectarul ce umple o ceașcă de aur; nimeni nu poate rezista tentației de a-l bea pe nerăsuflăte. Dumnezeu etern! Tot trupul și mintea mea sunt cufundate în Numele Tău.

4. Inima mi-este mișcată [la auzul] Numelui Tău, atât de dulce sună el.

Durerea despărțirii îmi tulbură inima, dar am mereu pe buze numele Celui Preaiubit.

Nu pot uita Numele Domnului, care are aceeași eficiență și putere ca și forma Sa: *līlā* (acțiunile), *dhāma* (sălașul) și *guṇa* (atributele). El este *alaukika sat-cit-ānanda svarūpa* (forma divină alcătuită din Existență-Conștiință-Beatitudine). Este etern și [de aceea] îi conduce pe adepții Lui pe tărâmul Divin al Eternității.

³⁰ În limba sanscrită Giridhari, „Cel care ridică muntele“, aluzie la o legendă faimoasă. Unul dintre Numele lui Kṛṣṇa.

Texte fundamentale

Numele, pe care îl repet de multă vreme, mi-a fost întipărit în inimă de *satguru*³¹, cel [ferm] stabilit în Divinitate.

Mintea îmi este fixată asupra Domnului, niciun obstacol nu mă mai poate împiedica să-mi urmez calea.

Mi-am întâlnit gurul, iar el mi-a dăruit binecuvântarea realizării.

Numele a prins rădăcini în inima mea, astfel încât voi rămâne mereu alături de Tine. Am descoperit marele secret al rostirii Numelui și al alipirii de această chintesență a scripturilor (*śāstra*), ajungând astfel – prin rugăciuni și lacrimi – la Girdhar al meu.

³¹ Maestrul principal („rădăcină“), având un înalt nivel spiritual (ideal, cel al realizării ultime). Textual, „adevăratul maestru“, nume dat în primul rând Divinului.

Mângâiere în această lume și în următoarea – Tulsīdās

Goswami Tulsīdās a fost un poet și un filosof hindus medieval. El s-a născut la Rajapur, în [provincia] Uttar Pradesh, în 1532, în timpul domniei lui Humāyūn. Se spune că a scris versiunea în hindi a Rāmāyana-ei – celebra epopee dedicată Domnului Rāma – la inspirația lui Hanumān³². Tulsīdās este privit ca o încarnare a lui Vālmīki, autorul lucrării clasice Rāmāyana în varianta [ei primară, în] sanscrită. A murit în 1623 la Varanasi. Următoarele fragmente din Rāmāyana subliniază puterile protectoare și purificatoare ale Numelui Rāma.

În această Epocă de Fier (*kali yūga*)³³, Numele Domnului Rāma împlinește toate aspirațiile și dorințele devoților. El aduce mângâiere și în această lume, și în următoarea. Pentru devot este ca un tată și o mamă.

În această *kali yūga* salvarea nu mai poate fi obținută prin cunoașterea [*jñāna*], acțiune (*karma*) sau devoțiune [*bhakti*]³⁴, ci doar prin refugiul în Nume.

[Acesta] distruge [chiar și] cel mai cumplit demon, transformând otrava în nectar. Śrī Hanumān a făcut fapte minunate folosind Numele.

³² Divinitate hindusă foarte iubită, reprezentată cu un cap de maimuță. Modelul discipolului perfect (mare adorator a lui Rāma).

³³ Epoca de maximă decădere spirituală dintr-un ciclu cosmic, care este și cea pe care omenirea o parcurge în prezent.

³⁴ Care sunt formele tradiționale cele mai importante/cunoscute ale Yogăi.

Texte fundamentale

Numele este precum Domnul Narsingh³⁵, această *kali yūga* este precum Hiranyakaśipu, iar devotul este precum Prahlad³⁶ care, amintindu-și Numele, este salvat de torturile demonului. [...]

Cel care îl abandonează pe Acela care i s-a dăruit este cu adevărat un păcătos lamentabil.

Vă spun că, indiferent dacă un om a ucis o sută de brahmani sfinți, dar apoi mi se abandonează Mie (Rāma), îl voi ține alături de Mine și nu-l voi părăsi niciodată.

În clipa în care cineva se arată înaintea Mea, el este purificat cu adevărat de păcatele a milioane de vieți.

Cei ale căror inimi sunt curate și nu cunosc înșelăciunea ajung la Mine. Eu urăsc înșelătoria și egoismul din om.

Pe orice [ființă] care, mânată de frică, Mi se abandonează o consider mai dragă și mai aproape de Mine decât însăși inima Mea.

³⁵ În limba sanscrită, Narasiṃha, „Omul-Leu“, unul dintre *avatāra* lui Viṣṇu.

³⁶ Fiu al lui Hiranyakaśipu – o ființă din categoria *āśura*, dușmani ai zeilor, având o aliniere contradictorie în raport cu Legea Divină (*dharma*) – rămas totuși credincios lui Viṣṇu.